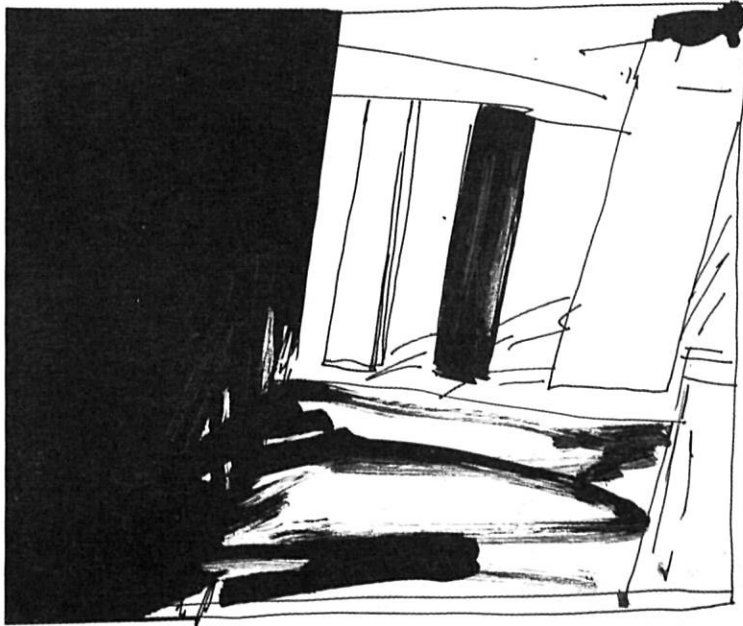

Fulls de la **R**evista

Jaume Faixó
Il·lustracions de Jaume Faixó

Sacrifici

Ponç Puigdevall

Sé que va ser una conseqüència d'aquella feixuga jornada que vaig haver de caminar sobre gel. Quan travessava una de les últimes ciutats que em quedaven, no em vaig saber negar a la promesa del matalàs de plomes i vaig sucumbir als encanteris de la seva propietària, una rossa tenyida però idèntica a la Irene. A l'alba, amb el parrupeig de l'ocell engabiada al menjador, aquelles hores fracassades i impossibles d'operació amorosa van evidenciar-me la pèrdua d'una essencialitat, només intuïda aleshores, però que ara em permet saber que la Maria, si jo no hagués obviat les regles a seguir, encara viuria, recuperada i esbrinant com sempre els mecanismes existents rera el trànsit de la llum. Després del contacte inútil, l'ànim es va endormiscar. La il·lusió que canalitzava el joc es va dissipar, sense cap ritu, i a partir de l'encontre, els passos es van materialitzar sense esma, sense que cap de les fórmules inventades poguessin imposar-se al cansament constant que els

peus arrossegaven. Les anotacions diàries també van afluïr-se, i a partir d'aquella nit només registren migrats apunts de camp, portats a cap més que res per complir amb l'obligació convinguda. Els detalls exactes que configuraven la quotidiana ofrena a la Maria, qualsevol intent de copsar la meravella de l'instant, la caòtica persistència de fenòmens per a mi estranys, van desaparèixer. El periple va esdevenir maquinal. Sense fe, diria, perquè recordo que el dia després de la infracció vaig estar temptat de recular, buit d'emoció. Si vaig persistir amb la ruta establerta va ser per evitar un renovat contacte amb l'ambient d'on havia fugit. Aquell matí va ser quan vaig constatar amb recança la impossibilitat de l'objectiu, quan vaig esbrinar que el meu deliri res podia contra la paraula del destí.

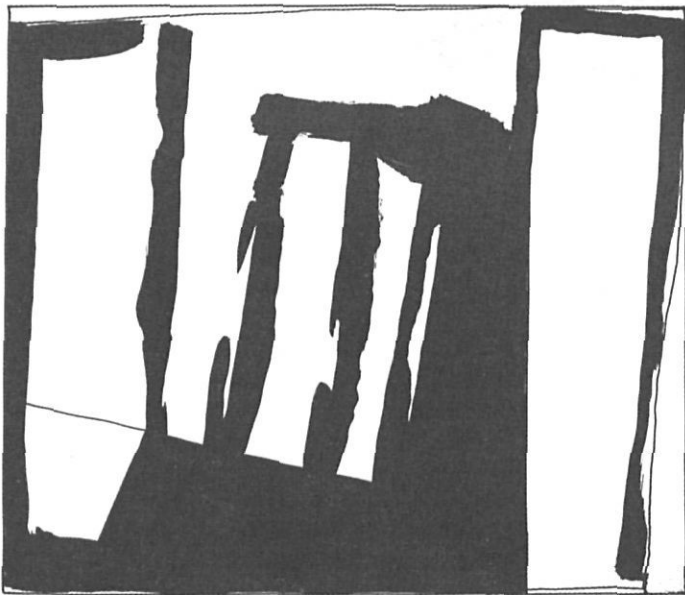
Ara, en fullejar d'amagat el dietari de l'aventura, sempre m'entristeixo en arribar a l'esquemàtic episodi de la rossa tenyida, gargotejat en directe en aquella cambra de parets humides i perfums barats. És aleshores quan l'última imatge de la Maria, només entrevista en fugaces imatges televisives, se'm fa més punyent. Continuo pensant, i els fets posteriors ho ratifiquen, que l'estratègia dissenyada per vèncer la mort i governar-la segons els designis propis era eficaç. Anava bé de temps, els errors d'orientació no havien estat insalvables, la satisfacció de

l'empresa contrapesava el cansament i les ferides només eren molestes, de cap manera greus. Diàriament comprovava a la premsa que cap notícia indiqués l'agreuament irreversible de l'enfermetat de la Maria. Després, el paper servia per a protegir-me, i feia que el fragment que m'informava de la seva resistència coincidís amb el meu cor.

M'enorgullia del poder de les meves gambades, podia afirmar sense ruboritzar-me que el meu sacrifici, si és que de veritat ho era, la salvaria i la mantindria en un grau estacionari fins al moment de la meua arribada. I en els instants de penúria, imaginava l'hospital, imaginava la Maria endormiscada però obrint els ulls i omplint l'asèptica cambra d'espurnes d'intel·ligència, incorporant-se i esbandint els llençols d'antiga agonitzant, ja sana i amb ganes de fumar, i podia sentir-la pronunciar, amb la seva inconfusible prosòdia, tota somrient, alguna de les clarividents afirmacions que la definien.

Quan vaig assabentar-me de l'enfermetat que la devorava, la decisió que vaig adoptar va aparèixer amb la velocitat d'un acte reflex. Aquesta espontaneïtat va ser la que va certificar com a viable aquella resolució nascuda de la còlera i l'enuig, i no em va permetre dubtar de l'efectivitat irrefutable que contenia. I quan

vaig voler convèncer-me de la irracionalitat que la impregnava, la idea no va acceptar la validesa de cap argument. Potser era també l'oportunitat que esperava per evadir-me del malestar que em neguitejava d'ençà que la Irene s'havia estimat més les carícies d'un desconegut més ben plantat i divertit que jo. Si les meves circumstàncies no haguessin estat tan malmenades, probablement hauria seguit el procés de l'enfermetat com la majoria de deixebles i admiradors, expectant davant la televisió, àvid d'informació, sense que la gosadia d'intervenir en el desenllaç fos res més que un desig impossible. En canvi, jo vaig atrevir-me a intentar la modificació del destí. Més endavant, també vaig saber dilucidar-hi, al costat de la

jaire

voluntat
d'allunyar
la mort de la
persona que tant
m'havia ajudat, l'anhel
d'ingressar al sempre temut i al
mateix temps atractiu món de la indigència, l'afany d'una
destrucció definitiva però covardament emmascarada.

Abans d'emprendre el particular pelegrinatge, vaig traçar unes regles que complementessin l'audàcia del joc, un tractat que regís i angoixosament compliqués la fortuna dels meus passos i em distanciés de qualsevol semblança amb l'excursionisme. Vaig calcular els centenars de quilòmetres que em distanciaven de l'hospital de la Maria. Vaig cercar la mitjana ideal a recórrer, vaig dibuixar línies i rutes a seguir que, tot sigui dit, a l'hora de la pràctica de bon poc em van servir. Més útil va resultar ser la decisió d'ignorar l'existència dels medis de locomoció. La primera norma principal era la de viatjar a peu, i per evitar temptacions o hipotètics actes de pietat, allunyar-me sempre de les carreteres. Un altre dels requisits de l'empresa va ser el de dormir invariablement a l'aire lliure, sense tenir present els imperdables atmosfèrics. El tercer punt del meu manual de viatge va ser el referent al que seria el regal de la Maria un cop arribés a lloc: l'anotació puntual i diària, en un luxós dietari ribetejat de diversos daurats, de les vicissituds sorgides en el camí. Després, com a afegitó personal, vaig prometre contenir-me i no cercar gratuïtes venjances que compensessin les recurrents fantasmagòries que em suscitava la imatge de la Irene. Vaig encabir l'equipatge en una petita bossa de fàcil transport: un mapa, una brúixola, papers personals, els pocs diners que conservava, una

navalla, un vas d'alumini i un dels llibres, dedicat i firmat, de la Maria. Vaig prescindir de mudes i accessoris de neteja. Abans de tancar la porta, uns remordiments em van impel·lir a incloure-hi també els poemes de Li-Po. No em vaig acomiadar de cap amiat. Era la matinada d'un dilluns de finals de novembre, i recordo que vaig asseure'm tremolós al replà de l'entrada de l'edifici, a l'espera de l'hora ritual de l'albada. Sabia que era temps que malgastava, però l'homenatge que implicava una sortida en aquella hora omplia el camí de bons averanys. Contemplant la lluita de la fosca i la claror, vaig encetar el dietari i, amb l'optimisme de la novetat vaig escriure les primeres línies: «Espero l'instant precís d'iniciar el sacrifici que haurà de salvar a la M. Espero la llum que neix de la nit, impacient d'inaugurar el periple contra la mort. L'escrutaré de fit a fit, sense que la por ni la repugnància m'aclaparin, i cada pas marcat a la terra serà l'evidència d'un insult, una ofensa al seu injust poder. Resistiré les seves embranzides rabioses perquè, quilòmetres enllà, compto amb l'exemple de qui sé que ofereix la mateixa oposició a l'imperi de la pols». Més avall, com a colofó a les apuntacions de la primera jornada, hi figura una bel·licosa declaració que acaba d'aquesta manera: «Tinc el propòsit i la ferma voluntat de complir la meua promesa, i vull que sàpigues, mort fastigosa, que t'emplaço a una batalla a ultrança de la qual, no en dubtis, sortirem clars vencedors la M. i jo». Recordo que després vaig adormir-me mussitant himnes de rancor. Vaig passar aquella primera nit als afores d'un poble desconegut, en una construcció inacabada, arraulit enmig d'estris de paleta.

Vaig realitzar el viatge en el període d'un mes i vint-i-nou dies. Em despertava gelat, cobert de rosada, envidriat. Emprenia el camí, reposava, caminava i dinava, caminava i tornava a reposar, caminava una tirada més fins que la fosca arribava juntament amb la feina d'acomodar-me en un lloc propici, interpretant els designis del cel. Aleshores era el moment d'organitzar les notes recol·lectades entre descans i descans, d'experimentar com la fred que no havia sabut arrapar-se al cos durant la caminada aprofitava la situació i s'associava a la que ja m'acompanyava des del dia de la sortida. Vaig acostumar-me, abans de caure rendit de son, a invocar els fets benignes i, sovint, l'última frase del dia que trobo al dietari és: «No et moris, M., et necessitem!». Durant el trajecte, el nom de la Isabel m'era vedat de pronunciar i m'havia d'esforçar per esquivar la tenaç voluntat que mostrava el seu rostre per ocupar-me el pensament. En els tortuosos somnis del bivac, però m'era

impossible d'impedir que la seva figura es filtrés entre les seqüències guerreres on la Maria i jo disputàvem la primàcia a les hosts de la mort.

Al principi, malgrat l'odi soterrat, el viatge va ser entretingut. Feia per penetrar al territori de l'innominable, però tot i que hi havia instants que em vorejava l'hàlit de la comunitat, vaig acabar constatant que l'accés definitiu m'era prohibit. Sovint m'avergonyia en oblidar-me de l'objectiu que m'animava i descobrir-me embadocat amb els quadres i estampes costumistes que s'alçaven davant meu. Ara, gràcies al dietari, acluco els ulls i encara puc recordar els alzinars i la foscor dels pins, els camps solcats per ocells fugaços, l'espessor i la verdor desigual de les vegetacions, les olors i el fum de les alqueries distants, la vida impassible al meu pas, els marges d'un riu que m'haurien agradat conèixer amb la Irene, els colors del sol i els dibuixos dels núvols, els remolins de l'aire, la indiferència de l'herba barallant-se, els arbres avançant, les fulles discutint-se, les caceres subtils dels insectes, fugint sempre amb precisió matemàtica de l'amenaça de les soles, el pàl·lid foc d'algunes ales de papallona, els imperceptibles sorolls que m'angoixaven quan consultava la brúixola i els espetecs de la sorra cessaven de burxar-me el cervell, el silenci que no era silenci, sobretot quan s'imposava la nit i jo em sabia vigilat per les forces desconegudes de la mort.

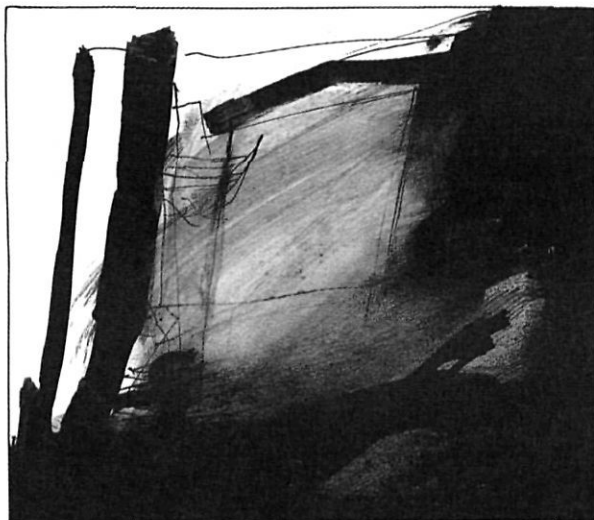
Recordo també les dreteres que inventava per falsejar la distància i les companyies casuals que m'atorgaven els camins. La primera figura humana que va intentar robar-me temps va ser un fantotxe que simulava practicar d'artista incomprès i que aviat va revelar-me la seva miserable condició de pallaso fracassat. Més endavant, em va semblar identificar-lo amb el cos botit que es podria oblidat en una sèquia.

La fascinació inicial del paisatge que travessava amb el temps va anar minvant. Paulatinament, van sorgir complicacions esperades i que, inevitables, em va conduir cap al desconsol. Va ser aleshores quan l'esperit de sacrifici que havia de salvar la Maria va aparèixer més real. Sovint pensava que l'empresa depenia de la meua immolació. Al cap d'uns dies de caminar, la vestimenta ja se'm desfilava, esgarrinxada i constantment humida per les successives pluges que assajaven d'interrompre l'itinerari. Les puntes de les sabates es van obrir i sentia a les soles desgastades com s'hi incrustaven els granets de sorra i com s'hi transferia la fredor de les pedres trepitjades. Cada dia em costava més de

respirar, sentia xiulets als pulmons, el dolor de les articulacions m'encorbava, i les llagues i les esberles dels peus eren una mortificació difícil d'ignorar. A més, el final de les jornades compareixia indiferent, sense presentar cap recompensa de repòs ni de tranquil·litat. Se'm va fer evident que els factòtums de la mort em segrestarien aprofitant les hores que em refugiava en la quietud del cos. Perquè durant el dia, prou que sabia defensar-me quan besllumava els seus heralds negres! M'amagava, els rebia amb aspres malediccions, i els allunyava amb inclements grapades de sorra i cantelludes pedres que només rebotaven a les escorces dels arbres. La febre no va tardar a fer-me delirar, a apropiarse dels fugissers instants de son. Una nit que vaig dormir a l'entrada d'un cinema, sota els fotogrames d'uns indígenes

que transportaven un vaixell pels cims d'un comal, vaig somniar que m'endinsava al desert del Kalahari amb la intenció de recuperar la Irene, empresonada amb teranyines. O potser ho vaig imaginar en una de les moltes hores que avançava sonàmbul, sense cap més consciència que la fixesa de vèncer la mort. També hi havia ocasions que la gana em feia repetir imaginàries cartes de restaurants, prometes dels àpats que m'esperaven. La fermesa començava a trontollar.

No obstant això, abans de l'encontre amb la rossa tenyida, en els moments d'afflicció, unes línies del llibre

Li Po

de la Maria o alguns versos de Li-Po constituïen l'estímul suficient per a no defallir i creure una vegada més en la proesa de la salvació.

Després, no me'n puc estar de repetir-ho, tot es va esguerrar. Recordo la confusió constant, una falta de delit que només invocava el veredict de la mort, la seva definitiva acció. La passió apuntadora va cessar, i dels últims dies, només en resten fragments inconnexos i mots aïllats que mai m'han suggerit cap imatge. Finalment vaig arribar a lloc, però massa tard. En un bar de la vora de l'hospital, on em vaig emmirallar per primer cop i vaig descobrir-me en un rostre desconegut i inquietant, vaig escoltar la notícia de l'enterrament de la Maria. Em va saber greu, però no em va afectar de manera especial. Existien fresques cabòries que ja em seduïen. Després d'uns dies llargs al llit d'una pensió, madurant els resplendents objectius, vaig equipar-me de nou i vaig iniciar el viatge de retorn, amb restaurades estratègies i amb un altre dietari per encetar, en la coberta del qual vaig escriure, amb amorosa cal·ligrafia, «per a la Irene».